

Список бібліографічних посилань

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.

Одержано 16.10.2018

УДК 351.745.7(079.5)

Тетяна Володимирівна ШЕВЧЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

Національної академії внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОЇ СЛУЖБИ З ІНШИМИ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОГО БЛОКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Спеціальні негласні поліцейські підрозділи завжди відігравали та відіграють важливу роль у боротьбі із злочинністю. У нашій державі однією з найбільш потужних негласних структур, на які покладено поліцейські функції, є оперативна служба НП України. Це особлива оперативно-розшукова інституція, якій властиві спеціальні форми та засоби виявлення і документування кримінальних діянь, що дозволяють ефективно протидіяти злочинності.

Відтак повинна існувати продумана цілісна система професійної взаємодії по формуванню відповідних знань, вмінь і навичок необхідних для здійснення ефективної роботи по взаємодії між оперативними підрозділами кримінального блоку Національної поліції України та підрозділами оперативної служби, з метою її оптимізації та пришвидшення прийняття важливих рішень.

Окремі аспекти означеної проблеми вивчали О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, С. М. Бортник, М. Л. Грібов, О. Ф. Долженков, Д. Й. Никифорчук, М. А. Погорецький, О. І. Полюхович, І. І. Приполов, І. В. Сервецький, М. В. Стащак, С. О. Смирнов, С. Р. Тагієв, В. В. Шендрик, І. Р. Шинкаренко, І. І. Шинкаренко та ін.

Це зумовлює необхідність комплексного розгляду питання організації взаємодії між підрозділами оперативної служби та працівниками оперативних підрозділів кримінального блоку НП України.

Перш за все, вважаємо за необхідне зазначити, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс розмежовує поняття візуального спостереження як оперативно-розшукового заходу та як негласної слідчої (розшукової) дії, а також визначає головним відмінним критерієм їх проведення наявність кримінального або оперативно-розшукового провадження. Також не малозначущою відмінністю є те, що НСРД можуть проводити як слідчі так і, за їх дорученнями, уповноваженні оперативні підрозділи, а ОРЗ мають право проводити виключно оперативні працівники.

Наявність в підрозділах Національної поліції України кримінального провадження або оперативно-розшукової справи і є підставою для використання можливостей апаратів оперативної служби.

Разом з тим, основними завданнями підрозділів оперативної служби є: участь у проведенні НСРД відповідно до вимог статті 269 КПК України; проведення ОРЗ, за завданнями оперативних підрозділів Національної поліції України, направлених на збір інформації стосовно особи, або групи осіб які готуються до вчинення злочину, невстановлених осіб, які готуються до вчинення злочину та за наявності фактичних даних, що вказують на ознаки готування до вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину; проведення ОРЗ, за завданнями оперативних підрозділів Національної поліції України, з розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; безвісно зниклих (відсутніх) осіб та проведення заходів оперативного (ініціативного) пошуку.

До основних інструментів діяльності підрозділів оперативної служби відноситься здійснення: візуального спостереження за особою, місцем і річчю, оперативної установки та профілактично-пошукових заходів.

Однак, слід відмітити, що незважаючи на різноманітність форм застосування візуального спостереження (у широкому значенні цього терміна) в оперативно-розшуковій діяльності, сьогодні, як у наукових працях, так і у нормативно-правових актах під ним розуміють саме негласне (приховане) спостереження за певними об'єктами (особами, місцями, речами), яке здійснюють уповноважені на це суб'єкти (працівники оперативних підрозділів) у публічно доступних місцях.

Відповідно до ст. 269 чинного Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 року законодавець відокремив «візуальне спостереження за...» та «візуального спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження». Саме тому у дорученнях та всіх бланках завдань обов'язково повинна міститись інформація про необхідність проведення візуального спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження або без них.

Окрім того, відповідно до наведених положень КПК України, «візуальне спостереження проводиться для пошуку, фіксації та перевірки відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує...». Тож, дозволом проведення спостереження за зв'язками від особи-об'єкта спостереження, до попереднього її встановлення є обов'язкова наявність у відповідних дозвільних документах (ухвалі) повного викладення наведеного положення у редакції: «для пошуку, фіксації та перевірки відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує».

Можливості підрозділів оперативної служби можуть залучатися оперативними підрозділами кримінального блоку Національної поліції України на таких підставах:

1. Візуальне спостереження за особою, річчю або місцем проводиться ПОС тільки в межах кримінального провадження або заведеної оперативно-розшукової справи.

2. Візуальне спостереження за особою (далі – ВСО) проводиться ПОС в межах заведеної ОРС або кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення ОРЗ або НСРД, постановленої за клопотанням керівника оперативного підрозділу (для ОРЗ) або слідчого (для НСРД) НПУ, погодженим з прокурором та завдань на проведення ОРЗ або НСРД.

У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України ВСО може бути розпочате до постановлення ухвали слідчого судді у випадках передбачених КПК України, на підставі постанови слідчого, погодженої з прокурором, або постанови прокурора, другий примірник якої надсилається до ПОС та надає правові підстави на проведення НСРД, ОРЗ.

У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку проведення ВСО, звернутись з клопотанням до слідчого судді про отримання дозволу та після його отримання надіслати другий примірник до ПОС.

В разі ненадходження до ПОС ухвали слідчого судді, потягом однієї доби від початку проведення заходу, ВСО негайно припиняється, а матеріали знищуються у встановленому законодавством України порядку.

3. Візуального спостереження за річчю або місцем ПОС проводиться:

– у межах кримінального провадження за дорученням або постановою слідчого, прокурора та за завданнями уповноважених оперативних підрозділів Національної поліції України – на підставі постанови слідчого, прокурора;

– у межах оперативно-розшукової справи за завданнями оперативних підрозділів Національної поліції України, з дозволу керівника відповідного органу Національної поліції України, або його заступника уповноваженого на здійснення оперативно-розшукової діяльності.

4. Оперативна установка проводиться в межах ОРС, РС, СОСКП або СКСП з метою встановлення осіб, виявлених у ході НСРД та оперативно-розшукових заходів.

5. Профілактично-пошукові заходи здійснюються щодо певних визначених територій для забезпечення державної безпеки та безпеки громадян у місцях проведення масових

заходів, місцях постійного або тимчасового перебування осіб, відносно яких здійснюється державна охорона.

Таким чином, можна зробити висновок, що однією з головних умов здійснення успішної взаємодії між підрозділами оперативної служби та оперативними підрозділами кримінального блоку НП України є розуміння правомірності їх застосування та виконання необхідних умов, передбачених чинним законодавством. У зв'язку з чим, сьогодні, на нашу думку, є потреба у продовженні розробок такого напрямку, що передбачатиме: розробку методів взаємодії, удосконалення підходу до визначення використання сил і засобів підрозділів оперативної служби; урахування специфіки такої взаємодії; взяття до уваги особливостей законодавства у цій сфері тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 19.10.2018).

2. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992. № 2135-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 19.10.2018).

3. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : затв. наказом Ген. прокуратури України, МВС України, СБ України, Адміністрації ДПС України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 19.10.2018).

4. Теорія і практика забезпечення конституційних прав та свобод громадян при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій : монографія / Гольдберг Н. О., Бортник С. М., Стащак М. В., Тагієв С. Р., Шендрік В. В. Чернігів : Десна Поліграф, 2017. 335 с.

5. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 270–277.

6. Полюхович О. І. До питання негласних слідчих (розшукових) дій, які можуть бути розпочаті до постановлення ухвали слідчого судді. *Публічне право*. 2017. № 1. С. 106–113.

Одержано 12.11.2018

УДК 343.85:343.344:351.753

Оксана Юріївна ШЕВЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

Національної академії внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН

Одним із актуальних питань яке постає на сьогоднішній день є порушення встановлених правил поводження з загально-небезпечними предметами, найбільш поширеним злочином з яких є незаконне поводження зі зброєю, бойових припасів або вибуховими речовинами. Неконтрольований обіг відповідних загальнонебезпечних предметів приховує в собі високий рівень небезпеки спричинення шкоди людям та довкіллю. Суспільна небезпека злочинів, пов'язаних із незаконним обігом зброї, обумовлена тенденцією розвитку насильницької озброєної злочинності, а ще і незаконним збройним підприємництвом. Про наявність такої зброї та відповідних небезпечних предметів і активне насичення ними держави свідчить аналіз офіційної статистики за останні роки.

Так у 2017 було вилучено 275 одиниць вогнепальної зброї, 125 306 боєприпасів, понад 73 кілограма вибухівки, що вказує на стійкий зріст кількості зазначених злочинів. Саме тому комплексне вивчення дій оперативних підрозділів Національної поліції України направлене на виявлення незаконного обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин на території обслуговування має важливе значення для вирішення як наукових, так і практичних завдань [1].